

Tirant lo Blanc

Joanot Martorell / Adaptació de Pasqual Alapont

Dibuixos de P. Vivó

ET DONEM LA BENVINGUDA A LECTURA ACTIVA!

Aquest és el quadern de treball *Lectura activa* del llibre *Tirant lo Blanc*, de Joanot Martorell i adaptat per Pasqual Alapont. Les activitats que et plantegem a continuació tenen com a objectiu ajudar-te a recordar el contingut del llibre i treballar una sèrie de qüestions que s'hi relacionen però que, a més, et resultaran útils per a altres aspectes de la teua vida acadèmica i social. També pots fer les activitats digitals autocorrectives que trobaràs en el web www.bromera.com/emocionat, juntament amb altres recursos.

La primera part del quadern planteja un treball sistemàtic i escrit, mentre que en la segona part trobaràs activitats per a resoldre de manera individual i unes altres que hauràs de treballar en parella, en petit grup o amb la classe sencera; a més, hauràs de llegir en veu alta, modular la veu, improvisar parlaments, bastir arguments per a fonamentar les teues opinions, inventar històries i fer tota una sèrie de treballs diversos, originals, engrescadors i divertits.

Au, va, acompanya'ns!

LECTURA
activa

COMPRESIÓ LECTORA

1. Contesta les preguntes següents sobre *Tirant lo Blanc*.

a) A què va Tirant a Anglaterra?

.....

b) Qui és el traïdor que intenta matar Tirant?

c) Quin truc utilitza Tirant per a declarar-se a Carmesina?

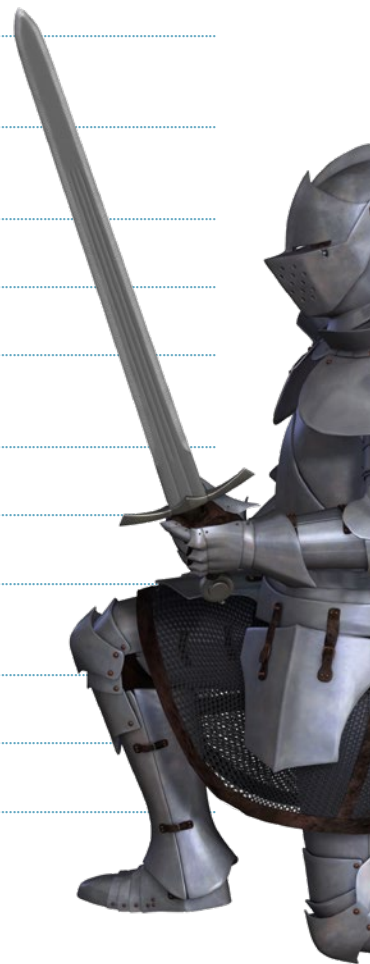
.....

d) Què inventa Tirant per a desorientar l'exèrcit del Gran Turc?

.....

e) Com acaba l'obra?

.....

2. Les obres de teatre solen dividir-se en tres parts: plantejament, nuc i desenllaç. Indica les escenes que corresponen a cada una de les parts de l'obra.

Parts	Plantejament	Nuc	Desenllaç
Correspon a...		Aparició dels conflictes.	
Escenes			

3. En el *Tirant* hi ha tres conflictes: l'amorós, el guerrer i el de l'enveja. Localitza'ls en el llibre i completa.

- En el conflicte amorós participen El problema comença quan ..
..... s'enamora de la princesa, i es resol
quan
- En el conflicte guerrer participen Es produeix perquè
....., i acaba quan
Tirant allibera l'Imperi Grec de
- En el conflicte de l'enveja participen el duc de Macedònia i
..... Es produeix perquè Se soluciona
.....

4. Completa la graella sobre els personatges amb les expressions següents.

princesa de Macedònia

amic que salva Tirant de la mort

protagonista

cavaller que només pensa a menjar

frare filòsof i conseller del protagonista

enemic de Tirant

cosí i amic del protagonista

dama de Carmesina

Personatge	Descripció
Tirant	<i>Protagonista</i>
Carmesina	
Diafebus	
Ermità	
Hipòlit	
Pírimus	
Plaerdemavida	
Duc de Macedònia	

5. L'ermità diu que un bon cavaller ha de posseir les qualitats següents:

«Convé que siga animós, i més valent que els altres, de manera que puga perseguir els dolents; també ha de ser afable, generós i accessible a la gent de qualsevol condició. L'orde de cavalleria s'ha establert també per a defensar viudes, orfes i dones casades quan algú els vol molestar, ja que els cavallers estan obligats a posar-se en perill de mort si són requerits per defensar alguna dona d'honor.»

- Marca amb *sí* o *no* quins d'aquests nobles reuneixen les condicions anteriors.

Nom del cavaller	Sí	No
Tirant		
Diafebus		
Senyor de Montalbà		
Duc de Macedònia		

Nom del cavaller	Sí	No
Rei d'Anglaterra		
Emperador de Macedònia		
Gran Duc		

6. De totes les característiques que esmenta l'ermità per al cavaller, quines ha de posseir també un «home de bé»?

7. Quan llegim, ens adonem de què estem llegint perquè hi ha determinats elements formals característics de cada gènere. Copia les lletres dels elements que són propis del teatre.

- a) L'obra es divideix en capítols.
- b) L'obra es divideix en escenes.
- c) En general, els diàlegs s'introdueixen per mitjà d'un guió.
- d) Està escrit en vers.
- e) Abans dels diàlegs, apareix el nom del personatge que parla.
- f) Moltes vegades hi ha un narrador que conta el que ocorre.
- g) Està dividit en estrofes.
- h) S'empren dos tipus de lletra: redona i cursiva.
- i) Moltes vegades els versos rimen.
- j) Hi ha textos entre parèntesis que orienten el director i els actors en el seu treball.

8. Els fragments del text que apareixen entre parèntesis i amb un tipus de lletra diferent són les acotacions. Llegiu les de l'Escena 2 i classifiqueu-les segons el tipus.

Acotacions	Funció	Exemples
D'espai	Expliquen on es desenvolupa l'acció i com és l'escenari.	
De personatges	Expliquen com es mouen els personatges, com parlen, a qui s'adrecen, etc.	
De temps	Indiquen quan i com passa el temps a l'escena.	
De llum i de so	Indiquen llums i músiques que es produeixen en l'escenari.	

9. Ara busca una nova acotació de cada tipus en altres escenes i completa la graella següent.

	Escena
Acotació d'espai	
Acotació de personatges	
Acotació de temps	
Acotació de llum i de so	

10. Llig les acotacions que hi ha al principi de cada escena i indica on transcorren.

Prat verd de França

Mar

Diverses cambres

Campament cristià

Palau de l'emperador de Constantinoble

Camp de batalla

Campament turc

Escena 1: *Prat verd de França.*

Escena 2:

Escena 4:

Escena 8:

Escena 9:

Escena 12:

Escena 13:

Escena 14:

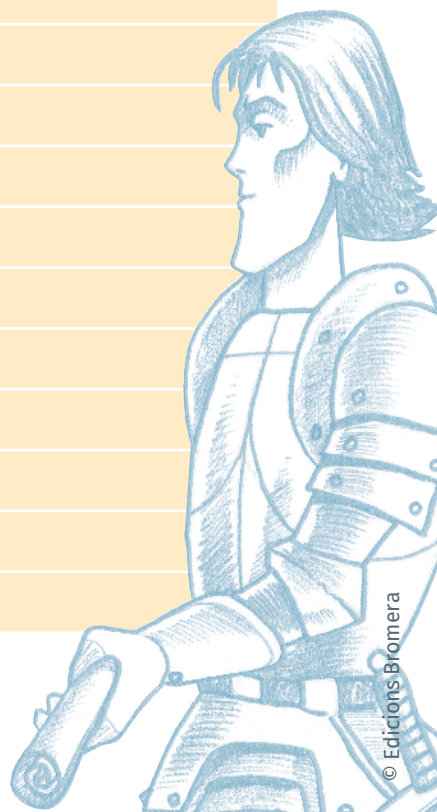
Escena 17:

11. Indica si les afirmacions següents són vertaderes (V) o falses (F).

	V	F
Per a Tirant, l'Ermità és un home virtuós i entén com ningú l'art de la cavalleria.		
Tirant i els nobles cavallers van a Anglaterra per la celebració d'unes noces reials.		
L'únic que va vèncer Tirant va ser Tomàs de Montalbà.		
Diafebus és germà de Tirant.		
El nom del rei d'Anglaterra és Enric.		
El rei de França demana a Tirant anar a defensar l'emperador de Macedònia.		
Tirant declara el seu amor a Carmesina amb una carta.		
L'emperador de Macedònia nomena Tirant Capità Imperial.		
El lema de guerra de Diafebus és: «Qui bé està que no es moga; qui seu en pla no té d'on caure».		
La característica fonamental del campament i els cavallers de Tirant és l'ordre.		
El duc de Macedònia vol matar Tirant.		
L'emperador de Macedònia fa donació de tot l'Imperi a Tirant i li concedeix la mà de Carmesina perquè es casen.		

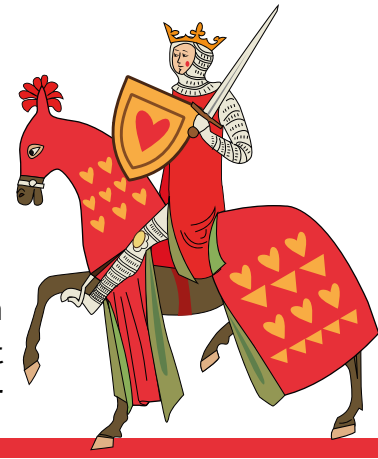
12. Assenyala les característiques de cada un dels personatges que apareixen en la graella.

	Principal	Secundari	Amic / Enemic de Tirant
Tirant			
Diafebus			
Vescomte de Branches			
Ermità			
Pírimus			
Duc de Macedònia			
Emperadriu			
Carmesina			
Plaerdemavida			
Viuda reposada			
Duc de Pera			
Senyor d'Agramunt			
Rei de Capadòcia			

13. No tots els personatges parlen igual. Esbrina qui ho ha dit.

- a) Em sembla bon consell, Tirant. Vull i mane que tots, homes i dones, deixen el dol.
- b) Però com és possible que tu, que combats amb gran coratge qualsevol cavaller per valent que siga, t'acovardisques davant d'una donzella que no duu armes ofensives? Digues-li tot el que sents per ella, perquè encara t'estimarà més si ho confesses valentament.
- c) Segons veig, estàs a punt de partir. Pregue al Senyor que et done victòria i honor. Si necessites alguna cosa de mi abans d'anar-te'n...
- d) Si us sembla bé, el desafiaré a un combat a mort, i com que és un cavaller molt coratjós, de segur que acceptarà el repte. Quan vinga, lluitarem, i si veieu que duc la millor part, deixeu-nos acabar que el mataré. Però si de cas ell poguera més que jo, desapareu-li fletxes des de lluny i que muiren ell i tots els que amb ell han vingut.
- e) Per a tu el món és gran i no et faltarà lloc per a viure, fins i tot podràs comandar una esquadra de lladres. Tristos de nosaltres que som naturals d'aquesta terra, i d'aquells que tenen dona i fills! I que tot el nostre destí estiga en mans d'un estranger com tu? Digues-me quin pacte has fet amb el sultà i amb els altres. Amb l'excusa de la batalla a mort amb el rei d'Egipte vols enganyar-nos i vendre'ns als turcs.

14. En l'obra, el rei d'Egipte escriu una carta a Tirant i aquest li contesta amb una altra. No obstant això, com que les dicten, no en veiem l'estructura. Copia la carta de Tirant i dóna-li la forma requerida en un escrit.

Lloc i data

Salutació

Cos de la carta

1r paràgraf

2n paràgraf

Comiat

Signatura

15. Si hagueres de participar en una escenificació de l'obra que has llegit, quin personatge t'agradaria representar? Explica per què.

16. Valora el llibre i comenta quina part t'ha agradat més, quina menys i per què.

17. Escriu tres motius pels quals recomanaries la lectura de *Tirant lo Blanc* a un company o companya.

18. Tenint en compte el que has escrit abans, digues a quins amics o amigues aconsellaries que llegiren aquesta història.

LECTURA EN VEU ALTA

Abans de començar a llegir en veu alta...

- Subratlla les paraules menys conegudes per a tu i repeteix-les tantes vegades com ho necessites.
- Fixa't bé en la puntuació.
- Assegura't que entens tot el text.

1. En grups de 8 persones, repartiu-vos els personatges i llegiu en veu alta aquest fragment de l'obra. Feu un treball previ de pensar quins gestos o sons podeu incloure per a fer més real la interpretació de cada personatge.

(En el palau principal de Constantinoble, l'EMPERADOR, la PRINCESA, l'EMPERADRIU i tota la cort esperen amb ansietat notícies del front. De sobte entra un CAVALLER, amarat de suor, amb la roba estripada i bruta de fang; es trau el casc i s'agenolla davant de l'EMPERADOR.)

EMPERADOR. Quines noves portes del camp?
Parla!

VESCOMTE DE BRANCHES. Senyor, la guerra ha sigut cruel. La terra estava coberta de cossos morts i tota roja de sang. Fins i tot el gran conestable ha caigut.

EMPERADRIU. Oh, Santa Maria!

VESCOMTE DE BRANCHES. Però hem vençut i hem mort els nostres enemics principals.

EMPERADOR. *(Agenollant-se i alçant els braços al cel.)* Gràcies a Déu!

CARMESINA. I el nostre capità, què se n'ha fet de Tirant?

VESCOMTE DE BRANCHES. Quan els turcs van veure mort el seu valentíssim rei, tots es dirigiren contra Tirant per matar-lo. Va ser ferit i enderrocant del cavall, però de seguida s'alçà i a peu s'introduí lluitant entre la gent, fins que amb l'ajuda dels seus tornà a pujar a cavall.

CARMESINA. Oh!

VESCOMTE DE BRANCHES. Aquesta fou una forta i aspra batalla, senyora, hem combatut fins que quasi s'ha fet de nit... i per això serà també major la glòria del cavaller Tirant lo Blanc.

EMPERADOR. *(Afligit.)* És ben cert que els nostres barons i cavallers amb la virtut de Tirant han vençut aquesta batalla i les altres, mentre que abans les perdien totes. Des que ha arribat ací aquest valentíssim cavaller sempre hem eixit vencedors.

ESTEFANIA. Per allí arriba el cavaller Diafebus, ell portarà notícies noves.

(Entra DIAFEBUS i s'agenolla davant l'EMPERADOR. En passar davant d'ESTEFANIA aquesta emet un sospir ostensible.)

DIAFEBUS. Senyor, hem guanyat la batalla i hem alliberat el vostre poble.

EMPERADOR. Lloat siga Déu!

CARMESINA. *(Esforçant-se per dissimular el seu dolor.)* Digue's-me, Diafebus, són greus les ferides del nostre capità?

DIAFEBUS. No, senyora. Els metges diuen que no hi ha cap perill.

CARMESINA. Oh, em sembla que es troba ben malament, i que no em vols dir la veritat.

DIAFEBUS. *(Maliciós.)* Li ho podeu preguntar vós mateixa perquè venia darrere meu.

2. Al llarg de l'obra es poden observar, tres tipus de llenguatge: el de l'amor, el de la guerra i el de la cavalleria. Identifica aquests llenguatges en els diàlegs següents i llig-los en veu alta segons corresponga. Si tens l'opció, grava't amb un dispositiu electrònic i escolta't amb atenció. Com ho has fet?

a) *Tirant i Carmesina*, Escena 16:

TIRANT. Quin enamorat pot deslligar el seu cor de la presó en què està? Tinc tantes penes que no sabria ni contar-les. Per a mi la vida no val res perquè demà ens separarem i jo, pobre de mi, em quedaré trist pensant que ja no et podré veure. (*CARMESINA li agafa les mans.*) Moltes voltes desitge enverinar-me, tallar-me el coll o morir de sobte per tal d'acabar de patir.

CARMESINA. Això mai, Tirant!

TIRANT. Saps amb què em mates? Amb l'extraordinària bellesa que posseeixes. El primer dia que et vaig veure, amb els cabells un poc escampats que semblaven madeixes d'or resplendents i amb la teua cara que pareixia, de vergonya, feta de roses amb lliris mesclades, els teus pits donaren entrada als meus ulls i des d'aquell dia la meua ànima és presonera teua.

Tipus de llenguatge:

b) *Diafebus, Ricard i Tirant*, Escena 7:

DIAFEBUS. Certament, mai no s'ha fet en el món cap guerra si no ha sigut per amor.

RICARD. Ai, certament!

TIRANT. (*Enardit, amb l'ànim cada vegada més guer-
rer.*) Per això, senyors, vos promet, a fe de cavaller,
que en la primera batalla que em trobe, la faré
mirar als amics i als enemics.

DIAFEBUS. Ben dit: a la batalla!

RICARD. A la batalla!

TIRANT. A la batalla!!!

(Els tres ixen corrents amb l'espasa a la mà.)

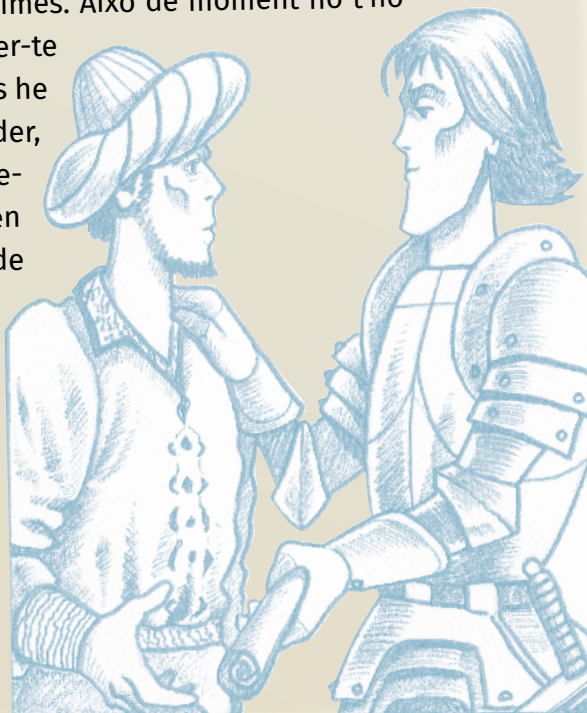

Tipus de llenguatge:

c) *Tirant dicta una carta a l'escrivà*, Escena 12:

TIRANT. Sí. (*Dictant la carta a l'ESCRIVÀ.*) Escriu: Tot el món sap que la donzella de qui sóc servidor, no en té una altra d'igual, tant en bellesa com en dignitat i virtut. La teua no seria digna ni de calçar-li la sabata del peu. (*Els presents riuen.*) Dius que enviaràs el meu cap com a regal a la dama que estimes. Això de moment no t'ho puc concedir, perquè el necessite per vèncer-te i vèncer els teus. (*Tothom riu.*) Dius que vos he derrotat amb maldat i traïció. Ets un mentider, perquè vos he derrotat de manera justa i lleial, i això ho saben els cavallers que entenen en armes. He seguit el costum que l'orde de cavalleria demana en semblants fets de guerra.

[...] Per tot açò accepte el teu desafiament a mort. [...] Promet per Déu i la meua senyora Carmesina, i per l'honor de cavaller, que cap al 20 d'agost aniré a la platja oriental davant del teu campament amb tot el meu exèrcit, per combatre't si vols.

Tipus de llenguatge:

En l'espai Emociona't trobaràs un *booktube* sobre el llibre que acabes de llegir. Anima't a fer el teu propi *booktube* i envia'l a emocionat@bromera.com.

BookTube

- 3.** Ara que ja heu treballat els textos, podeu escollir quina seria la banda sonora adequada per a les tres situacions. Trobareu tres melodies diferents en la fitxa del llibre de l'espai web Emociona't. Us atreviu a fer-ne la lectura amb la música de fons que heu escollit?

PROPOSTES PER A LA LECTURA DIALOGADA

1. Amb l'ajuda de la persona docent, acordeu una data per a rellegir el llibre. Cada u, de manera individual, ha de subratllar aquelles oracions o fragments que li criden l'atenció o que parlen de temes interessants per a ser discutits entre tota la classe.

Ja a l'aula:

- Seieu en cercle per a començar l'activitat.
- Trieu un company o companya perquè modere la tertúlia.
- Per torns, aneu llegint els fragments que us hagen cridat l'atenció, i digueu per què.
- Després de cada lectura, establiu un diàleg i doneu les vostres opinions.

2. Durant l'edat mitjana, la vida era molt diferent de com és actualment. Investiga i contesta.

- On i com vivien els cavallers durant l'edat mitjana?
- Quin era el codi de l'honor que movia els homes?
- Quines parts tenia l'armadura d'un guerrer?
- Quin paper tenien les dones?

3. Comenteu l'estratagema que inventa Tirant per a declarar el seu amor a Carmesina. En acabant, doneu la vostra opinió i proposeu o inventeu altres declaracions d'amor que coneixeu o que us agradaria dur endavant.

4. Podeu trobar una entrevista a Pasqual Alapont en l'espai Emociona't. Mireu-la i comenteu-la per grups. Què sabeu dels nostres clàssics?

Recorda que...

- És important escoltar els altres participants.
- L'opinió de tots és igual de vàlida.
- Cal respectar el torn de paraula.
- S'han d'aportar arguments raonats a la discussió i, sempre, amb respecte.

CREACIÓ LITERÀRIA

- 1. Llig des del principi de l'Escena 5 fins a la primera pausa i veuràs que hi ha només dues acotacions. Copia el text i afegir acotacions en les quals expliques com parlen i quins gestos fan Tirant i Carmesina. Fixa't en l'exemple.**

TIRANT. *(Fent una reverència.)* Volies parlar amb mi, princesa? *(S'alça i la mira als ulls.)*

CARMESINA. (*Deixa de pentinar-se.*) Cavaller benaventurat, confiem que gràcies a tu recobrem tot el nostre imperi. (*Es gira i mira cap a on està TIRANT.*)

- 2.** Ara que ja has llegit l'obra, escriu tu un relat breu en què actualitzes l'aventura als nostres dies: un Tirant del segle XXI que, per exemple, viatge per les galàxies o que explore les noves colònies humanes que s'han instal·lat als fons marins... Tens llibertat absoluta per a deixar anar la teua imaginació.

3. Reescriu aquest fragment teatral en una narració en tercera persona.

(El cavaller TIRANT LO BLANC, natural de Bretanya, acompanyat del seu cosí DIAFEBUS i d'uns nobles amics seus, tornen a França després d'haver participat durant un any en les festes del casament d'Enric, rei d'Anglaterra, i la infanta de França. Fatigats del viatge arriben a un prat verd i florit. TIRANT descavalca de la muntura.)

TIRANT. Vos agradarà conèixer l'ermità, ja veureu. És un home virtuós, i entén com ningú l'art de la cavalleria. Al seu temps va ser un cavaller singular, però després es va recloure per servir Déu i la seua ànima.

DIAFEBUS. M'agradaria molt ser instruït per tan sant baró.

TIRANT. No deu estar lluny, el vaig trobar ací, al costat de la font.

DIAFEBUS. Però fa un any d'això, cosí, Déu sap on deu parar ara.

TIRANT. Li ho dec, em va donar molts bons consells, i vull saludar-lo.

VESCOMTE DE BRANCHES. Ei, Tirant, s'acosta algú!

TIRANT. És ell, l'ermità!

(Un ERMITÀ de llarga barba blanca s'acosta llegint el seu llibre d'hores. Els CAVALLERS desmunten dels cavalls i fan una humil reverència.)

TIRANT. Reverend pare, he vingut per satisfer la promesa que li vaig fer ara fa un any quan anava al casament del rei d'Anglaterra, i per agrair-li els bons consells que em va donar llavors.

(TIRANT li vol besar la mà, però l'ERMITÀ l'abraça.)

ERMITÀ. Seieu, senyors, seieu al meu costat. No vos podria dir la gran alegria que tinc de veure tanta gent de bé. Vos estaré molt agraït, si veniu de la cort de mon senyor el rei, que em vulgueu contar qui ha sigut nomenat cavaller i quines festes s'hi han fet.

DIAFEBUS. Tot un any ha durat la celebració, senyor.

VESCOMTE DE BRANCHES. I ha vingut gent per mar i per terra.

PÍRIMUS. *(Acaronant-se la panxa.)* I tothom ha pogut menjar de tot, i a més debades.

TIRANT. Senyor, en aquestes festes honorables han acudit molts cavallers de gran autoritat.

Quadern didàctic referit al llibre

Tirant lo Blanc

(ISBN: 978-84-9824-084-9)

© Mar Aranda

© Víctor Latorre, Francesc J. López,
Mario Máñez i Pilar Martínez.

© Edicions Bromera, SL

www.bromera.com

DL: V-1876-2017

Tirant lo Blanc

El cavaller Tirant és valent i coratjós. Les seues aventures heroiques tenen una fama merescuda, i reis i emperadors reclamen els seus serveis com a guerrer. Sembla invencible, però és humà, i per això és inevitable que s'enamore de la bella princesa Carmesina.

Joanot Martorell

Va ser un cavaller nascut al si d'una família noble de Gandia l'any 1413. La novella fou escrita cap al 1460 i publicada a València el 1490, molt més tard de la mort de l'autor (1468). Martorell va empenyorar el manuscrit de la seua obra a Martí Joan de Galba i, possiblement, aquest degué retocar-ne l'estil en alguns dels passatges abans de la publicació.

Pasqual Alapont

És escriptor i l'adaptador a la versió teatral de l'obra. Estudià Història Medieval i els primers passos que va fer en la literatura van ser com a poeta en el llibre col·lectiu *L'espai del vers jove*. En 1984 guanyà el Premi Enric Valor de Narrativa Juvenil amb *Mitjacua i la sargantana del mar*, escrit amb Antoni Torregrossa. En la col·lecció «El Micalet Galàctic» té publicats *No sigues bajoca!*, *Estàs com una moto!*, *Me'n vaig de casa!*, *Pipistrellus pipistrellus* i *Cagadets de por*. També ha destacat com a autor de teatre infantil i juvenil, amb les obres *Això era i no era* i *Els viatges de Marco Polo*.

Panxi Vivó

A més d'il·lustrador és també músic, i com a guitarrista i compositor ha tocat en diversos grups musicals i ha compost la música original per a moltes obres de teatre. També ha participat com a actor i com a dibuixant ha realitzat il·lustracions i cartells per a diversos grups teatrals. Per a Edicions Bromera ha il·lustrat, en «El Micalet Galàctic», *Jordi Túrmix*, *aprenent de pirata* i, en aquesta mateixa col·lecció, *Els viatges de Marco Polo*.

